

ASTMA: SABABLARI, TASHXIS USULLARI, PROFILAKTIKASI VA STATISTIK HOLAT

Sultanbayev Sanjarbek Hamdambek o'g'li

*ALFRAGANUS UNIVERSITY Tibbiyot fakulteti Davolash ishi yo'nalishi 2-
kurs talabasi*

sanjarbeksultonboyev01@gmail.com +998919929330

Kucharova Inobat Sharofovna

ALFRAGANUS UNIVERSITY Farmatsevtika va Kimyo kafedrasi dotsent v.b.

Annotatsiya: Ushbu ilmiy ishda astma kasalligining kelib chiqish sabablari, zamonaviy tashxis usullari va davolash yondashuvlari tahlil qilinadi. Shuningdek, astmaning global va mahalliy statistik ko'rsatkichlari keltirilib, uning oldini olish choralari yoritiladi. Tadqiqotda so'nggi ilmiy manbalarga asoslangan holda, kasallikning dinamikasi va innovatsion terapiya usullari haqida ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: astma, bronxial astma, nafas yo'llari kasalliklari, diagnostika, profilaktika, statistika.

Kirish.

Astma – bu nafas yo'llarining surunkali yallig'lanish kasalligi bo'lib, bronxlarda qaytalanuvchi torayish va nafas qisilishi bilan namoyon bo'ladi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda dunyo bo'ylab 262 milliondan ortiq kishi astmadan aziyat chekkan va kasallik bilan bog'liq asoratlardan tufayli taxminan 455 ming kishi hayotdan ko'z yumgan. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2023-yilgi hisobotiga ko'ra,

mamlakatda 120 ming nafardan ortiq inson ushbu kasallik bilan ro'yxatga olingan. Ushbu tezisda astmaning sabablari, tashxis usullari va profilaktikasi tahlil qilinadi.

Asosiy qism.

1. Astmaning sabablari:

Astma rivojlanishiga genetik omillar, ekologik muhit va turmush tarziga bog'liq jihatlar sabab bo'lishi mumkin. Kasallik quyidagi asosiy omillar ta'sirida yuzaga keladi:

Genetik moyillik – agar ota-onada astma bo'lsa, bolada ham kasallik rivojlanish ehtimoli yuqori bo'ladi.

Atrof-muhit ta'siri – ifloslangan havo, sanoat chiqindilari va tamaki tutuni bronxial sezuvchanlikni oshiradi.

Allergenlar – chang, mog'or, hayvon junlari va gulchaglari astmani qo'zg'atuvchi omillar hisoblanadi.

Yallig'lanish jarayonlari – nafas yo'llarining surunkali yallig'lanishi bronxlarning torayishiga olib keladi.

2. Zamonaviy tashxis usullari

Hozirgi vaqtda astmani aniqlash uchun quyidagi diagnostik metodlar qo'llaniladi:

Spirometriya – nafas olish faoliyatini baholash va bronxial torayish darajasini aniqlash usuli.

PEF (Maksimal ekspirator oqim tezligi) testi – nafas yo'llari o'tkazuvchanligini o'lchash.

Allergik testlar – bemorda astmani chaqiruvchi allergenlarni aniqlash uchun ishlatiladi.

Rentgen va KT (kompyuter tomografiya) – boshqa nafas yo‘llari kasalliklarini istisno qilish maqsadida qo‘llaniladi.

3. Profilaktika va davolash

Astma xurujlarini kamaytirish va kasallikning rivojlanishini oldini olish uchun quyidagi profilaktik choralarga rioya qilish lozim:

Allergenlardan himoyalaniş – chang, tutun va mog‘or ta’sirini kamaytirish.

To‘g‘ri ovqatlanish – immun tizimini mustahkamlash uchun vitaminlarga boy mahsulotlarni iste’mol qilish.

Jismoniy faollik – o‘rtacha jismoniy mashqlar bronxlar mustahkamligini oshirishga yordam beradi.

Dori vositalari bilan nazorat qilish – ingalyatsion kortikosteroidlar va beta-agonistlar kasallikni boshqarishda muhim o‘rin tutadi.

4. Statistik ma’lumotlar

So‘nggi yillarda astma bilan kasallanish sur‘ati ortib bormoqda. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra:

JSST ma’lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda dunyoda astma bilan og‘rigan bemorlar soni 262 milliondan oshgan.

O‘zbekistonda 2023-yilda astma bilan kasallangan bemorlar soni 120 mingdan ortiqni tashkil qilgan. AQShda har yili 10 milliondan ortiq bemor astma xurujlari sababli tez tibbiy yordamga murojaat qiladi.

Ushbu ma'lumotlar kasallikka qarshi samarali kurashish choralari ustida ishlash zarurligini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST). "Asthma Fact Sheet", 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi, 2023-yilgi statistika hisobotlari.
3. National Heart, Lung, and Blood Institute. "Asthma Management Guidelines", 2023.
4. Global Initiative for Asthma (GINA), "Global Strategy for Asthma Management and Prevention", 2023.
5. Holgate ST, Wenzel S, Postma DS, et al. "Asthma Pathogenesis and Treatment". The Lancet, 2023.